

A főváros pénzügyi politikája és adórendszere

Írta: dr. LAMOTTE KÁROLY, a főváros pénzügyi tanácsnoka

A közületeket és így Budapest székesfőváros háztartását is aszerint szokták megítélni, hogy miként viszonylanak az adókból származó bevételek az egyéb bevételekhez, továbbá, hogy milyen az adórendszere.

A székesfőváros 1928. évi költségvetése adatainak felhasználásával Budapest pénzügyeiről írt tanulmányomban már kifejtettem, hogy a főváros bevételei három fő jövedelemforrásból származnak: a vagyontól származó jövedelemből, az üzemeknek a községi háztartáshoz való hozzájárulásából és az adók hozamából.

Kimutattam, hogy az ingatlan- és ingóvagyon jövedelmezősége korlátozva van, mert az üres telkek, rétek és szántóföldek csupán nyilvános árverés útján hasznosíthatók, erdeink parkerdők és mint ilyenek inkább közegészségi, mint városgazdasági célt szolgálnak s ezért rendszeres fakitermeléssel járó hasznosítás céljára számba alig vehetők, bérházaink nagyrésze pedig még mindig nem éri el azt a jövedelmezőséget, amely a bennük rejlő vagyonértéknek megfelelőnek, mert a fővárost is kötik azok a törvényes rendelkezések, amelyek a lakásberek korlátozására vonatkoznak.

Rámutattam arra is, hogy a főváros háztartásának igen jelentős tényezői az üzemek és közhasznú intézmények és megállapítottam, hogy a főváros az adóbevételek fokozása nélkül csakis úgy tudja háztartási egyensúlyát biztosítani, ha az üzemek szolgáltatását a községi háztartás javára jelentős mértékben igénybeveszi.

Végül az adókkal kapcsolatban kimutattam, hogy a főváros háztartása csupán kisebbik felében (47%) nyugszik az adóbevételeken.

Megállapítható tehát már az 1928. évi költségvetés számadataiból is, hogy a főváros pénzügyi politikája: *elsősorban a vagyoni hozamából fedezi a szükségleteket* — mert hiszen a főváros üzemei is szerves tartozékai a főváros vagyonának — és az adózó közönség áldozatkészségét csak oly mértékben igénybe venni, amely mértékben az elkerülhetetlenül szükséges.

Ezt a politikát az 1929. évi költségvetés is igazolja.

A székesfőváros 1929. évi költségvetése (az üzemek bevételei és kiadásai nélkül) ugyanis 212.363.798 pengő bruttó bevételt tüntet fel (amiből valóságos bevétel csupán 183.172.257 P, 29.191.541 P a könyvelési tétel) és ez a bruttó bevétel a következőképpen oszlik meg:

	Pengő	Az összes bevétel
Háztartási feleslegből ered	3.668.991	1.73%-a
A háztartás keretében kezelt vagyontól és közhasznú szolgáltatásokból származik	71.713.800	3.78%-a
Az üzemek szolgáltatása	29.443.143	13.86%-a

Jogok és javadalmak hasz-

nosítására esik	7.911.240	3.44%-a
Adóbevétel	100.226.624	47.19%-a

Nem kívánok sem ismétlésekbe bocsátkozni a vagyon jövedelmezőségéről elmondottak tekintetében, sem kiterjeszkedni arra a kérdésre, milyen álláspont a helyes az üzemek hozzájárulását illetőleg, de mert az üzemi hozzájárulás sokat vitatott probléma, mégis érintem ezúttal, hogy bármiképpen csoportosítsuk is az érveket e tekintetben, az kétségtelen, hogy a főváros joggal követelheti üzemeltől:

1. a befektetett tőke törlesztését és kamatját, illetve az üzemben fekvő tőke amortizációját,
2. a monopóliumért, mint hasznothajtó jogosítványért kellő ellenszolgáltatást,
3. az elfoglalt közterületért megfelelő díjat, illetve az üzemtől olyan ellenértéket, ami megfelel annak az elmaradt jövedelemnek, amit a főváros élvezne abban az esetben, ha az illető üzem magánkézen volna,
4. az üzemben fekvő tőke megóvását és fentartását kellő tartalékolás révén, végül
5. mindezek számbavétele után azt a tiszta felesleget, amely az üzemben fekvő vagyon jövedelmeként üzleti eredmény gyanánt jelentkezik.

A székesfőváros intézményeinek és üzemének összes szolgáltatása a fentebbi alapelvek szerint az 1929. évre a következőképpen alakul:

	Pengő
Az önálló vagyonkezelésű intézmények tiszta feleslege	5.421.445
A köznevelési intézmények tiszta hozama	3.755.106
A vízművek tiszta hozama	781.160
A vígádók vígalmi helyiségeinek hasznosításából eredő tiszta jövedelem	27.500
Az üzemek tőketörlesztése	10.458.548
Az üzemek forgótőketörlesztése	31.200
Az üzemek hozzájárulása a központi igazgatás költségeihez	227.200
Természetben adott üzemi szolgáltatások értéke	4.437.909
A hirdetővállalat területhasználata	180.000
A villamosvasutak	3.842.000
A főváros érdekeltségi körébe tartozó részvénytársaságok osztaléka	281.075
	<u>29.443.143</u>

Az üzemeknek a községi háztartáshoz való ez a hozzájárulása mindazonáltal nem végleges megoldás eredménye, csupán ideiglenes állapot, amelynek tendérese folyamatosan van.

Ami végül az adókat és az adójellegű közszolgáltatásokat illeti: a főváros által szedett adók részben *eggyenes adók*, amennyiben a vagyon, vagy bármely forrásból származó jövedelmet, illetőleg a keresetet terhelik, részben *közve-*